

tudományának él. Amely megvetően legyint, ha sportot, cserkészkedést, énekkart, bajtársi egyesületet, táncot, némi társadalmi életet és hasonló „gyerekségeket” emlegetnek neki. Szerencsére újabban ez a típus egyre ritkább lesz. Sokat használt e tekintetben a kötelező testnevelés és a munkatáborok bevezetése is. Ártott viszont a tanári rend anyagi helyzetének romlása.

Összefüggés egyéb pedagógiai célokkal. Az eddig felsorolt eszközökkel a gyakorlati pályára való előkészítésen kívül egyéb célokat is elérünk. A szemfülesség, gyakorlatias szellem és az önállóság, vállalkozókedv ápolása rendkívül hasznos honvédelmi szempontból. Hisz a katonai kiképzőknek az érettségizett és az iskolázott fiatalság ellen legtöbbször ebből a szempontból van kifogása. A testnevelés ezenkívül a szervezetet és a testi erőt, ügyességet is fejleszti, ez pedig szintén előny katonai szempontból. A gyakorlatias szellem nemcsak a gyakorlati pályán hasznos, hanem igen sok hivatali és közéleti, sőt tudományos pályán is. A cserkészkedés, csapat játékok, kirándulások az együttműködést, összetartást fejlesztik. Hathatós ellenszerei ennél fogva nemzeti átkunknak, a széthúzásnak. Az ének, a magyar dal megismerése, gyakorlása és megszeretése, nótázás menetkor és kirándulás közben stb. a nemzet lelkéhez való hozzáforradást az érzelmi oldalról is teljesebbé teszi.

A dolgozatban leírt elvek követése azonban nemcsak előnyökkel jár, hanem vannak hátrányai is. Így pl. a melléktárgyak bizonyos határon túl való művelése és megbecsülése a főtárgyak rovására megy. A határ megállapítása a tananyag és a túlterhelés kérdésével is összefügg. Másik hátrány, hogy élénkebb fiatalságot nehezebb fegyelmezni, mint ahogy a tüzes paripát is nehezebb lovagolni. Mégis, azt hiszem, jobb, ha a nehezebb fegyelmezés kérdését nem az élénkség kiölésével oldjuk meg. Helyesebb, ha e helyett a pedagógiai és speciálisan a fegyelmező módszerek hatékonyabb és helyesebb használatával, fokozottabb éberséggel, önuralommal és határozottsággal segítünk magunkon.

Sólyi Antal.

Eredmények a mezőgazdasági népiskolákban

A tanév végén nyilvánosságra hozott iskolai értesítőkből és jelentésekből kibontakoztak lelki szemeink előtt az iskolák működési sikerei, meg a szebb jövő érdekében végzett hasznos tevékenységük. A néhány soros szerény jelentések azonban csak igen röviden emlékeznek meg az egész tanév összefoglaló munkájáról és csak sejtetik az olvasóval, hogy az elért eredmények sok-sok odaadó fáradságnak, a testi és lelki erőt felmorzsoló tevékenységnek a következményei.

Érdemes volna ezekkel minden iskolára, vagy legalább is minden iskolaféleségre vonatkozólag foglalkozni, mert érdekességük mellett sok tanulást is tartalmaznak. Az ifjúsági önképzőkörök, a vöröskereszt, a segélyző, a sportegyesület stb. pársoros jelentései is, mint mozaikdarabkák összetéve, igen érdekes képet és tanulást tárnanak az érdeklődő elé.

Ez alkalommal a szegedi tankerületben működő mezőgazdasági népiskolákról közlünk néhány ilyenmű működési adatot, hogy tájékozódást adjunk ez iskolaféleség különleges tevékenyedési helyzetéről.

A 15 mezőgazdasági népiskolában 1939/40. tanévben 1813 fiú és 2784 leány, összesen 4597 tanuló vizsgázott. Egy iskolára átlag 306 növendék jutott. A tanítási és nevelési eredmények értéke egy iskolában sem állapíthatók meg. Itt azért figyelemreméltók, mert tekintélyes tanulólétszámról van szó. Ezek az eredmények a közel jövőben még fokozódni fognak, mert ez iskolánk alsó osztályai mindennapossá válnak. A mezőgazdasági oktatás értékét, valamint megbecsülését igazolhatja az a körülmény is, hogy a földműves szülők más községekből és távoli tanyákról is küldik gyermekeiket az iskolába, pedig helyben vagy közelben volna a tankötelesek számára egyéb iskola. E téren Szeged—Alsóközpont és Csongrád mezőgazdasági népiskolái szép eredményekre hivatkozhatnak.

Legtöbb iskola tanítási és nevelési sikere csak a tanulóra gyakorol közvetlen hatást és csak elvétve jelentkezik a szülői vagy rokoni környezetben. Ettől az általános szabálytól sokban eltérnek a mezőgazdasági népiskolák, mert a tanulók a tanítási eredményeket és az iskolai élményeket otthon közlik, ezeket a szülői környezetben megbeszélik és meg is vitatják. Az iskolából hazatérő gyermekek nagyon gyakran adnak beszédanyagot új, időszerű és olyan mezőgazdasági kérdésekre, hogy döntő befolyást is gyakorolnak ezzel a felnőttek gazdasági gondolkodására, sőt cselekedeteikre is. Ennek igazolására szolgálhat a szülők és felnőttek részéről naponként megnyilvánuló érdeklődés és tanácskérés. Legtöbbje azzal kezdődik: Hallottuk a gyermektől, hogy mit tetszenek csinálni a vetőmaggal, a gyümölcsfával, a tenyésztéssel stb. Eljöttem, mert én is úgy akarnám csinálni, ezért tessék nekem is jól megmagyarázni.

Es megmagyarázzák ingyen, szívesen, jószívvel a vetőmag, a gyümölcssemete, a műtrágya, a tenyésztőanyag tennivalóit; közben a látogatók körül is tekintenek, nézdelődnek s kielégülten távoznak. Több száz, sőt ezer a tanácsadás esete iskolánként. Mindannyi egy-egy összekötőkapocs az iskola és a gazdaságadalom között.

Miután a mezőgazdasági népiskolák jelentékeny gyakorlóterülettel rendelkeznek, ezeken élénk szántóföldi és kertészeti üzemeket tartanak fenn. A szántóföldi termelés sikerei iskolánként eltérők és a helyi adottságok helyes kihasználásán alapulnak. Magas búzatermési átlagokkal Szeghalom és Békés (öt évi átlagban holdankint 18'8 q) sok iskolabarátot szerzett. Minőségi termésért a gyomai iskola kapott kitüntetést. A makói iskola búzatermesztési kísérletei még országos vonatkozásban is feltűntek és találtak számos gazdaságban meghonosításra. Mezőgazdasági népiskoláink különben a bánkúti búza termesztését végzik s minden termésfeleslegüket a gazdák vásárolják meg vetőmag céljaira. Szántóföldi növénytermesztési kísérletekkel minden mezőgazdasági népiskola rendszeresen foglalkozik. E téren kiemelkedik Csongrád, mert a Mezőgazdasági Kamarának és az Országos Kísérletügyi Állomásnak is vidéki telepe. A kísérletek eredményeihez itt nagyban hozzájárul az a tény is,

hogy az iskola rendelkezik 17 kat. holdra villanyerővel hajtott öntözőművel is.

Szerény, csak párszavas jelentése pl. a csanádpalotai iskolának, hogy sikerült az őszizab és a szudánifű termesztését a gazdák között kiszélesíteni. E fontos takarmánynövények termesztésének a bevezetése és a községben való meghonosítása jótékonyan hat az állattenyésztésre. Általában a takarmánynövények termesztésének elterjesztését igen hatékonyan végzik a mezőgazdasági iskolák. A felsőközponti iskola pl. a szöszösbükköny termesztésének elterjesztésével ért el kiváló sikereket.

Igen fontos követelmény a mezőgazdasági oktatásban a helyi viszonyok és adottságok felismerése és az iskolai gazdálkodásnak ez irányban való beállítása. Erre élénk és sikeres példát mutatnak a Szeged környéki iskolák, többek között a dorozsmai, alsőközponti és röszei iskola a fűszerpaprika szántóföldi termesztésével és annak pillangós virágú takarmánynövény utáni palántolásával. A minőségben és mennyiségben is kiváló terméseredmények, mint példák, mindjobban terjednek el a paprikatermelők körében is s a kalászosok, főképp a búza után következő paprika termesztések ezzel jelentékenyen csökkennek.

Lehetne még további adatokat is felsorolni az iskoláknak a növénytermesztésre gyakorolt hatásáról. Ilyen volna pl. a 40 mázsás tengertermés, a Szeghalomban elért szikjavítási eredmények, a műtrágyák használatának elterjesztése, a védekező anyagok beszerzésének megkönnyítése stb. De ennyi példa is elegendő már annak az igazolására, hogy milyen nagyfontosságúak a gyakorlóterületek az iskolák kezelésében és az oktatás, valamint a szemléltetés szolgálatában. Nagy szerepet visznek a gyakorlatiasság és a felnőtteknek nyújtott példaadásban is. Ezek élénken világítják meg azt a tényt, hogy ha az elméleti oktatásokban az iskola tanerői nemcsak hangoztatják a helyes elveket, hanem a valóságban és a gyakorlatban meg is valósítják azokat, a tanítási és reánevelési eredményeik értékesebbé válnak s a szülők által is megbecsültekké lesznek.

Hallgatnak a mezőgazdasági sikerek és eredmények azonban arról, hogy ezeket milyen fáradsággal, munkával és odaadással lehet elérni. Nem beszélnek arról sem, hogy lettek kerékkötői a sok szép eredménynek és jószándéknak a legutóbbi tél szigora, az időjárás mostohaasága, valamint az eső-, ár- és talajvizek csapásai.

Beszámolnak a jelentések az állattenyésztés terén elért eredményekről, sőt csalódásokról is. Miután a mezőgazdasági népiskolák a földművelő és kiskazda szülők gyermekeinek intézményei, gyakorlóterületük is kiskazdaság és ebben kiváló gondot kell fordítaniok az ú. n. apró háziállatok tenyésztésére. Ez nem zárja ki azonban a nagyobb állatoknak, mint a lovaknak és a szarvasmarháknak okszerű tenyésztését, valamint ezekre az állattenyésztési ágakra gyakorolt hatásukat sem. A csanádpalotai iskola a mezőhegyesi tájfajta mentelep megszervezésével és felállításával a községi lótenyésztésnek adott fejlődő irányzatot. A röszei iskola tejszövetkezet létesítésével megoldotta a taryaközpontban a tejértékesítést, ennek következményeképp megkétszereződtek a fejőstehenek, minőségük, tejhozamuk öröndetes fejlődéshez jutott. A békési

iskola 3536, a gyomai 4000 literes istállóátllaga mellett a szeghalmi iskola 5000 liter tejet adó törzskönyvezett tehenei a gondos tenyészállat-kiválasztásra és a jó takarmányozásra adtak követendő példákat. Szép eredményről számol be e téren a mezőberényi iskola is mosoni tájfajtából összeállított tehenészetével, valamint Csongrád kiváló anyagával. Juhtenyésztéssel a kiskundorozsmai iskola foglalkozik, s a tejből aranyéremmel kitüntetett kiváló sajtot is hoz forgalomba.

Baromfitenyésztés minden iskolai gazdaságban van. Az újabban létesített keltetési központoknak a mezőgazdasági népiskolák legfontosabb szállítói. Állományuk törzskönyvezés és állami ellenőrzés alatt van, ezért minden tenyésztojás és növendékállat a továbbtenyésztés céljaira szolgál. Legtöbbet vásárol a földművelésügyi minisztérium, hogy ki-ossza ezeket a baromfi csereakció keretében. A békési és a békéscsabai iskolák kendermagos, a csongrádi fehér, a szeghalmi vörösiszlandi tyúktenyésztése már évek óta igen szép eredményeket hozott. Utóbbi iskola 100 tojót képviselő állománya átlagosan 141 tojáshozadékot eredményezett. Egyes tyúkpéldányok itt és Békéscsabán 230 tojást is adtak egy év leforgása alatt. Szép sikerekre jogosít a makói és a röszei iskola tyúktenyésztése is. Pekingi kacsával Csongrád, Alsó- és Felsőközpont kitüntetésekert kapott. Ludakkal és galambokkal Alsóközpont a f. évben is több oklevelet nyert. Arany- és ezüstérmek, dísz- és elismerő oklevelek eddig is igazolták az iskolai baromfitenyésztések sikereit, de legszebb elismerést adta a községek gazdatársadalma azzal, hogy az iskolai tenyészanyag és tojás felhasználásával átszervezték egész baromfiállományukat és fejlesztették annak minőségét a közérdek előnyére.

Sokszor hihetetlennek is tűnik fel, hogy miképpen tudja egy-egy iskola átalakítani a községbeli baromfitenyésztést néhány év alatt. De ez érthető, mert a sok tanuló és felnőtt naponként látja a szebbet, jobbat s feltámad lelükben annak követése, otthoni megvalósítása. Hozzájárul ehhez a tenyésztojás és anyag olcsósága, az állatfaj kiváló szaporasága, végül az a körülmény is, hogy a baromfitenyésztéssel vidéken mindenki, még a legszegényebbek is szívesen foglalkoznak.

Már nehezebb a helyzet a sertésenyésztésben, bár itt is szép eredmények mutatkoznak. Szeged—Felsőközpont, valamint Rösze iskolái tenyészkanokat tartanak és ezek révén döntő befolyást gyakorolnak a községbeli sertésenyésztésre. Gyoma, Mezőberény, Makó fajmalacok eladásával járulnak hozzá az állomány javításához. Érdekes, hogy újabban nagyobb érdeklődés nyilvánul meg a gazdák között a hús, mint a zsírsertések tartása iránt. Ennek helyi oka a közlegelők hiánya és a kényserült istállózás.

A kisebb állatok közül a nyúltenyésztést csak kevés iskola vezette be. E tekintetben számottevő állománya van az alsóközponti és a békéscsabai iskolának. Utóbbinak fejtett az angora nyúltenyésztése, bár a gapyjuértékesítés az utóbbi időben megnehezült.

Ilyenmő és sokszor már a közzgazdaság terén mozgó adatokat tárnak elénk a mezőgazdasági népiskolák jelentései. Szólnak ezekenkívül a kertészet különféle ágazataiban elért figyelemreméltó eredményekről, valamint a nevelés és oktatás sikereiről is. Utóbbiakat nem teszik olyan

szemléletessé, mint pl. a gazdasági téren elért sikereiket. E tekintetben ugyanis az iskolák érdekes változás elé kerültek azzal, hogy a közel jövőben osztálytanításuk mindennapossá válik, ezzel nevelői hivatásuk jelentékenyen kimélyül.

Visszatérve gondolatmenetem elejére, nagy érdeklődéssel kísérhetjük az iskolák évi jelentéseit, mert az odaadó munkásságnak és a szorgalmas tevékenységnek szívós megnyilatkozását láthatjuk. Nem tartanám ezért feleslegesnek, ha olvashatnánk minden iskolaféleségről hasonló összefoglaló adatokat.

Géher Lajos.

Finnország iskolái.

1939 októberében avatták fel a finn irodalom nagy tehetségének, Alexis Kivi-nek szobrát a helsinki Nemzeti Színház előtti téren. Életében tehetségét nem ismerték fel; a professzorköltők voltak népszerűek, ő pedig éhezett, mert műveit nyersnek tartották. Szegényes környezetből származott, szegényen és korán, 28 éves korában, búskomoran halt meg. Zsirai Miklós (Finn-ugor rokonságunk c. művében) így jellemzi őt: „Alakjai húsból, vérből alkotott emberek, emberek, finnek, egyéniségek; él bennük, él körülöttük a finn természet, a csendes tavak pazar pompája, az erdők végtelensége és a sovány irtásföldek rozsvetése.” A finn társadalom később ráébredt, hogy Kivit életében felismerte és hibáját jóvá akarta tenni. A bűnbánat a holtat már nem támaszthatta föl, nevének állított hát pompás emléket. Nemcsak márványkövet, hideg bronzszobrot emeltek, hanem iskolát, mintaiskolát is a szegényebb családok gyermekei számára. Ez az Alexis Kivi-iskola, amely Helsinki északi részén, a munkásnegyedben Sörnäsban, hatalmas gránitszikla tetején emelkedik és öt emeletének temérdek ablakával, 2700 tanulójaival, állandóan hirdeti Kivi emlékét.

1939 nyarán látogattam meg a Kivi-iskolát. Már a lépcsőházba való beléptemkor láttam, hogy világhíres amerikai tanítónők csoportja csevegett, nézelődött és jegyeztetett az előcsarnokban, Ők már „odaát” hallottak róla. Az iskola híres voltáról még inkább meggyőződtem az igazgatói irodában az intézet vendégkönyve: az egész világról idesereglett pedagógusok hosszú névsora mutatta, hogy sokan hallottak az intézetről és jöttek ide tanulni.

Az iskola 75 tanítója részére hatalmas pihenőszobákat (külön a tanítók és külön a tanítónők részére), kávézóhelyiségeket és könyvtárakat építettek. Az igazgató szobájában helyezték el az iskola rádiókészülékét. Ennek segítségével közvetítik a reggeli imádságot az egyes osztályokba, a reggeli imádság után pedig a zsoltárokat, melyeket a diákok is énekelnek. A mi szokásainktól eltérően az imádságot a diákok nem mondják, csak hallgatják. Más iskolákban a reggeli imádság a díszteremben együttesen történik, ebben az iskolában ez a tanulók nagy száma miatt keresztülvihetetlen. Minden osztályban van hangszóró, így az igazgató utasításait irodájából egyszerre az összes tanítónak és tanulóknak kiadhatja. Nagy szerepe van még a készüléknek a hanglemezek